

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL: FILOLOGIE

TEZA DE DOCTORAT
FANTASTICUL ELIADESC
REZUMAT

Conducător științific

Prof. univ. dr. habil. Marina CAP-BUN

Doctorand

Luminița MOISEANU (căs. RADU)

CONSTANȚA

2025

CUPRINS

INTRODUCERE.....	5
1. CONCEPTUL DE FANTASTIC	20
1.1. POETICA UNUI GEN LITERAR	20
1.2. RECEPTAREA FENOMENULUI FANTASTIC	24
1.3. TEORII ASUPRA FANTASTICULUI ROMÂNESC	45
1.4. DIRECȚIA TEMATICĂ.....	54
1.5. CONCEPȚIA DESPRE FANTASTIC A LUI MIRCEA ELIADE	56
1.6. CONCLUZII	61
2. BIOGRAFIA ȘI LUCRĂRILE ȘTIINȚIFICE - SURSE ALE FANTASTICULUI ELIADESC	64
2.1. CÂTEVA REPERE BIOGRAFICE	64
2.1. LUCRĂRILE ȘTIINȚIFICE- SURSĂ A FANTASTICULUI ELIADESC	77
3. CONTRACTUL NARATIV FANTASTIC LA CARAGIALE, EMINESCU ȘI MIRCEA ELIADE	91
3.1 DE LA MIT LA FILOSOFIE LA EMINESCU ȘI ELIADE.....	91
3.2 CĂLĂTORII INIȚIATICE ALE ARHEULUI EMINESCIAN ȘI ALE ȘAMANULUI	98
3.3 DE LA VESTIMIE LA DOMNIȘOARA CHRISTINA.....	107
3.4 FANTASTICUL FOLCLORIC.....	124
4. TEME ȘI MOTIVE FANTASTICE LA EMINESCU, CARAGIALE ȘI ELIADE...	132
4.1 ASPECTE GENERALE.....	132
4.2 LABIRINTUL – PARADIGMĂ INIȚIATICĂ ȘI EXISTENȚIALĂ LA EMINESCU, CARAGIALE ȘI ELIADE	133
4.3 BOALĂ ȘI INIȚIERE	144
4.4 CĂLDURA, SIMBOL ARHETIPAL.....	163
4.5 CAFEAUA - BĂUTURĂ RITUALICĂ	172
4.6 FLOAREA- UN ARHETIP AL SUFLETULUI	181
4.7 BUCUREȘTIUL- UN ORAȘ MITOLOGIZAT	218

5. CONCLUZII	235
BIBLIOGRAFIE	21

REZUMAT

Cuvinte-cheie: fantastic, mit, simbol, sacru, profan, hierofanie, irecognoscibil, mister, ezoteric, arhetip, metafizic, numinos, revelație, transcendență, ambiguitate, alteritate, simbol, inițiativ, labirint, prag, ritual

Lucrarea de față are ca obiect de studiu fantasticul eliadesc, analizat din perspectivă tematică, simbolică și comparativă, în raport cu opere fantastice reprezentative ale lui Mihai Eminescu și I. L. Caragiale. Cercetarea își propune să evidențieze specificul viziunii lui Mircea Eliade asupra fantasticului, precum și continuitățile și diferențele față de tradiția literară românească anterioară. Prezenta lucrare are ca punct de plecare analiza fantasticului în proza lui Mircea Eliade, abordat dintr-o perspectivă interdisciplinară, care combină lectura tematică, interpretarea simbolică și comparația literară. Studiul se construiește prin raportare la texte fantastice reprezentative din creația lui Mihai Eminescu și I.L. Caragiale, cu scopul de a evidenția modul specific în care Eliade reconfigurează tradiția fantasticului românesc, păstrând anumite constante, dar introducând și elemente de ruptură conceptuală și imaginară.

Lucrarea urmărește, în mod prioritar, investigarea unor teme și motive fantastice mai puțin valorizate de exegeza literară, insistând asupra funcției simbolice a unor elemente recurente precum florile, boala, căldura, cafeaua, orașul investit cu semnificații mitice, structura labirintică și simbolismul pragurilor. Aceste motive sunt interpretate nu doar ca simple componente narative, ci ca mecanisme esențiale prin care experiența fantasticului devine plauzibilă, favorizând accesul personajelor la dimensiuni ale sacrului, la spații beatifice, la forme ale alterității sau la dislocări ale ordinii ontologice.

Din perspectivă metodologică, cercetarea se întemeiază pe lectura analitică a unui corpus extins de nuvele fantastice ale lui Mircea Eliade, completată de analiza comparativă a unor texte selectate din opera lui Eminescu și Caragiale. Interpretarea simbolurilor este realizată prin instrumente specifice hermeneuticii și criticii literare, fiind susținută de consultarea dicționarelor de simboluri și a studiilor teoretice relevante. Demersul integrează mai multe direcții de analiză: lectura hermeneutică a motivelor mitice și simbolice recurente, abordarea fenomenologică a conceptului de fantastic, așa cum este definit și teoretizat în critica românească și internațională, precum și analiza tematică a structurilor simbolice care se repetă în textele celor trei autori. Prin această combinație metodologică, lucrarea propune o

perspectivă coerentă asupra fantasticului în literatura română, evidențiind atât individualitatea fiecărui autor, cât și nucleul comun de semnificații care structurează acest tip de discurs literar.

Scopul principal al lucrării este interpretarea unor teme și motive fantastice mai puțin abordate de critica de specialitate, cu accent asupra simbolisticii florilor, bolii, căldurii, cafelei, spațiului urban mitologizat, labirintului și pragurilor. Aceste elemente sunt analizate ca structuri semnificative ale experienței fantastice și ca modalități de acces la sacru, la alteritate sau la rupturile ontologice specifice universului eliadesc.

De ce am ales „Fantasticul eliadesc” ca temă a tezei de doctorat? În ce măsură ar mai putea fi sondat câmpul de semnificații și simboluri al unor texte care au polarizat atenția atâtor cercetători? Răspunsul rezidă în dorința de a construi pe baza celor mai consistente și spectaculoase rezultate ale receptării critice anterioare, o viziune proprie, capabilă să evidențieze în continuare câteva dintre multiplele și complexe semnificații ale textelor eliadești.

Prin ambiguitatea și polisemnismul său, acest gen de literatură invită permanent la schimbarea unghiului de lectură, la observarea fețelor poliedrice ale textului și a unor noi conexiuni inter- și metatextuale.

Fantasticul este un fenomen și un gen literar care a suscitat interesul atâtor scriitori, între care Mircea Eliade este o voce distinctă. La fiecare lectură, textele sale își dezgolesc alte sensuri venite parcă de pe tărâmurii necunoscute, artificiiul fantastic ne electrizează prin starea trăită, printr-un fel de „nod în gât” pe care îl simțim, nu pentru că ne este frică (deși unele definiții îl văd ca pe o estetizare a fricii), ci pentru că trăim o stare de beatitudine pe care poate doar omul arhaic a resimțit-o în fața miracolelor cosmice, o adevărată revelație pe care omul primordial a avut-o în fața creației. Prin inițierile spontane pe care le experimentează personajele sale, ființe profane contemporane, care dau nas în nas cu sacru și cu atemporalul (*illo tempore*), ni se îngăduie să aruncăm o privire revelatoare spre marile mistere ale existenței.

Citind nuvelele și romanele fantastice eliadești, simțim un fior beatific, izvorât, poate, din „miracolul irecognoscibil”, din sentimentul indicibil trăit cu toată ființa în itinerarul spiritual al personajelor, ne afundăm și noi printre meandrele drumului labirintic, inițiativ al acestora, participăm cu o curiozitate inexplicabilă, ca și sensul ultim al experienței ontologice trăite de personaje în clipa revelației sacrului. Întrebarea primă pe care și-o pune cercetătorul operei literare a lui Mircea Eliade este: cum ne putem adapta sobrietatea în fața unor texte care prezintă lucruri inconceptibile și care nu se supun simțului comun? Raportul de contingență al experienței sensibile cu „deschiderile suprapământeste spre sacru se alonjează, paradoxal, sub

forma unor „clipe” devenite ele însele, pentru o clipă „eternități” (clipa care unește și desparte în același timp), putând închide orizontul cunoașterii sub forma unor perplexități sau, așa cum subscriem și noi, poate lăsa deschisă problema, mai ales că un atare raport (contingent) dintre real și ireal ni se adresează direct.

Putem, așadar, fi deferenți sau indiferenți față de faptul contrar simțului comun. Este, până la urmă, o problemă de opțiune. „A fi cu puțință” înseamnă a accepta un experiment pur mental, în care fantasticul se împărtășește din concret și invers. Concretul și neconcretul, puțința și neputința intră în tensiune și își ating punctul de maximă intensitate pe terenul (toposul) celui de-al doilea. Rezultatul acestei înfruntări ne relevă faptul că neputința ajunge să coincidă indecidabil cu puțința (actualitatea). Posibilul și imposibilul intră, așadar, într-o unitate imposibilă și într-o zonă de indistinție, ceea ce este tipic textului fantastic.

Lucrarea este structurată în patru capitole. Structura lucrării este concepută pentru a conduce cititorul de la fundamentele teoretice, prin analiza datelor și argumentarea rezultatelor, până la concluzii și recomandări.

Primul capitol intitulat *Conceptul de fantastic* are rolul de a stabili cadrul teoretic al cercetării și de a clarifica noțiunea de fantastic din perspectivă literară și critică. Sunt prezentate principalele direcții de interpretare a fantasticului, atât în spațiul criticii românești, cât și în cel european, insistându-se asupra modului în care fenomenul a fost receptat și conceptualizat de-a lungul timpului. Capitolul abordează poetica fantasticului, inventariază teoriile fantasticului românesc și european și identifică direcțiile tematice majore ale genului. În final, este analizată concepția lui Mircea Eliade despre fantastic, privit ca modalitate de revelare a sacrului camuflat în profan, formulându-se concluziile teoretice care vor fundamenta analizele aplicative din capitolele următoare. Acest capitol funcționează ca suport teoretic al întregii teze. Cadrul teoretic se articulează pe definirea fantasticului, principalele teorii critice, modul în care literatura fantastică a adaptat anumite influențe preluate din domenii variate, decantate ulterior în proza fantastică, direcția tematică, specificitatea fantasticului eliadesc. La Mircea Eliade, fantasticul devine o modalitate de revelare a sacrului în profan, prin ruptura de nivel ontologic. Am pornit în analiza acestui concept de la etimologia termenului, oprindu-mă doar la o sursă etimologică, și anume grecescul „*phantasia*”, pentru a legitima ideea că fantasticul se naște din mijlocul fanteziei, ce-l impune ca produs estetic, particular, după cum preciza Adrian Marino în *Dicționar de idei literare*.

O încercare de a defini fantasticul presupune o reîntoarcere la raportul fundamental: artă - realitate, la teoria „*mimesis*”-ului aristotelic. În *Poetica*, Aristotel precizează deosebirea dintre

istorie și poezie, dintre misiunea istoricului care redă fapte explicite- care pot fi verificate- și cea a poetului ce înfățișează fapte ce se pot întâmpla, după cum precizează Ovidiu Ghidirmic în *Proza românească și vocația fantasticului*. Studiul literaturii fantastice a dat naștere, de-a lungul timpului, unui corpus teoretic extrem de divers, în care cercetători din domenii variate – literatură comparată, filosofie, estetică, psihanaliză, semiotică, istoria artelor – au încercat să configureze specificitatea genului. Fantasticul apare astfel ca un teritoriu al interogației, al neliniștii și al ezitării între real și ireal, iar teoriile sale reflectă nu doar concepții estetice, ci și mentalități culturale și epoci istorice.

Un prim registru al definițiilor coroborează caracterul terifiant și neliniștitor al fantasticului. Roger Caillois îl vede ca pe o „semnificație de neliniște și de ruptură”, vorbind despre un „fantastic permanent și universal”. Louis Vax, pe aceeași linie, consideră că elementul central este terifiantul, acel fior indicibil ce apare dintr-o dispută între real și posibil. Marcel Brion accentuează dimensiunea de angoasă a cotidianului, care transformă ordinea familiară într-un spațiu tulburător. Marin Beșteliu definește fantasticul prin conflictele sale generatoare de teroare, în timp ce H. P. Lovecraft mută accentul de la operă la trăirea cititorului, afirmând că fantasticul rezidă în experiența fricii resimțite de lector. Într-o linie similară, P. G. Castex identifică două registre fundamentale – cel miraculos și cel realist – arătând că misterul brutalizează realul, iar momentele de coșmar sau delir eliberează spaimile ființei.

Una dintre teoriile cele mai influente îi aparține lui Tzvetan Todorov, care fundamentează definirea genului pe ideea de ezitare a cititorului între o explicație naturală și una supranaturală a evenimentelor narate. Această linie este nuanțată de Stanislaw Lem, care susține că ezitarea nu poate dura la nesfârșit: lectorul poate oscila, dar în cele din urmă se vede constrâns să decidă, chiar dacă își poate schimba ulterior impresia în funcție de noi elemente insolite.

René de Solier studiază arta lui Bruegel și Hieronymus Bosch pentru a arăta cum fantasticul transpare în imaginile monstruoase și anomaliile inserate în structuri realiste. Pentru el, arta fantastică este o sinteză ambiguă între real și imaginar. În alt registru, Marcel Schneider vede fantasticul ca pe un fenomen ce izvorăște din iluzie, delir și speranță, mai ales din speranța salvării. Alți teoreticieni pun accentul pe ludic și pe construcția ficțională. Irwin îl descrie ca pe o rezonanță a imposibilului și a jocului, ce produce încântare perpetuă. Brian Attebery explorează raportul dintre fantastic și știință, arătând că ficțiunea funcționează ca un sistem de organizare a narațiunilor ce reflectă atitudini față de tehnologie. Manlove consideră că fantezia apare din jocul frenetic al minții, legat de identitatea națională și de psihic. Christine Brooke-

Rose propune o retorică a irealului, pornind de la criza realității contemporane, pentru a contura un „realism fantastic” deschis către un nou clasicism.

Ann Swinfen, în volumul *In Defence of Fantasy*, discută despre natura și scopul fantasticului modern, analizând atât tehnica lumilor secundare, cât și fundamentele lor filosofice, morale și religioase. Într-o zonă mai aplicată, Aharon Appelfeld și Philip Roth abordează fantasticul prin prisma experienței istorice traumatice (lagărele naziste, deportările din Transnistria), relevând rolul dublului, al imaginarului și al irealului în reprezentarea memoriei colective.

Rabkin reformulează distincția lui Caillois, mutând „scandalul” fantasticului în plan naratologic, adică în mecanismele povestirii. Fantasticul presupune mereu o ruptură a ordinii obișnuite (Caillois, Vax, Brion). El se definește prin ezitare și ambiguitate (Todorov, Lem). Poate fi văzut ca artă a anomaliei și a imaginației (Solier, Schneider). Are o dimensiune ludică și ficțională (Irwin, Attebery, Manlove). Poate implica un fundament moral, religios sau istoric (Swinfen, Appelfeld, Roth).

Al doilea capitol intitulat *Biografia și lucrările științifice. Surse ale fantasticului eliadesc* urmărește relația dintre biografia lui Mircea Eliade, activitatea sa științifică și geneza operei literare fantastice. Sunt prezentate repere biografice esențiale – copilăria bucureșteană, experiențele formative, anii de studenție, exilul – nu într-o manieră descriptivă, ci ca elemente cu valoare simbolică și arhetipală, care contribuie la configurarea imaginarului fantastic. Copilăria este interpretată ca *o imago mundi* și ca model arhetipal de raportare la sacru, iar spațiul urban bucureștean apare ca un spațiu labirintic, încărcat de mister, hierofanii și porți camuflate spre realități alternative. Capitolul analizează, de asemenea, principalele lucrări științifice ale lui Eliade (*Yoga, Mitul eternei reîntoarceri, Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului, Sacrul și profanul, Fragmentarium, Insula lui Euthanasius* etc.) ca surse tematice, simbolice și conceptuale ale prozei fantastice. Se demonstrează că fantasticul eliadesc este indisolubil legat de gândirea sa de istoric al religiilor și de experiența existențială a exilului. Copilăria lui Mircea Eliade, petrecută în inima Bucureștiului, la începutul secolului al XX-lea, reprezintă un centru formativ al întregii sale personalități. Atmosfera citadină, contradicția dintre modernizarea accelerată și reminiscentele tradiției i-au sădit de timpuriu sensibilitatea pentru tensiunea dintre real și mister, temă pe care o va transpune mai târziu în proza fantastică. Fascinația copilului față de fapte extraordinare s-a născut din încântarea cu care a explorat străzile Bucureștiului, cu mahalalele lor pitorești, dar și cu vestigiile trecutului istoric. Experiențele trăite în universul familiar al familiei – cu tatăl ofițer și atmosfera ordonată a casei

– se combinau cu freamătul urban, unde sacralitatea sărbătorilor religioase conviețuia cu viața profană a capitalei.

În jurnalele sale, Eliade evocă deseori copilăria ca pe o treaptă a inițierii, a descoperirii sinelui (atman): primele lecturi, pasiunea pentru aventuri imaginare, plăcerea de a inventa povești. Biblioteca familiei, unde descoperă de timpuriu volume de știință, literatură și istorie, i-a stimulat deschiderea spre universul enciclopedic. Tot în acești ani se manifestă curiozitatea pentru fenomene insolite și ocultism, care mai târziu va consolida interesul pentru alchimie, magie și mit.

De asemenea, copilul Eliade trăia cu intensitate ritmul cotidian al orașului, cu zgomotul tramvaielor, cu forfota piețelor, cu diversitatea umană a Bucureștiului cosmopolit. Din această experiență directă a realității urbane s-a născut mai târziu talentul său de a insera fantasticul în cotidian: locuri aparent banale precum o casă boierească (în *La Țigănci*) devin porți spre altă dimensiune.

Astfel, copilăria bucureșteană nu a fost doar un fundal biografic, ci o matrice imaginară din care se vor desprinde ulterior simbolurile fundamentale ale creației eliadești. Orașul copilăriei, cu misterele și mirajele sale, l-a pregătit pentru marile descoperiri intelectuale și spirituale ale adolescenței și maturității. India, șamanismul, mitologia comparată, experiențele personale cu disciplinele ascetice au o înrăurire directă asupra ficțiunii eliadești. Biografia „sacră” a lui Eliade explică și restructurează opera acestuia, aceasta fiind transmisă, mitizată și universalizată. Scriitorul nu e doar constructorul unor lumi fantastice, ci propune o viziune antropologică și filosofică asupra condiției umane. De asemenea, în acest capitol sunt prezentate câteva dintre lucrările științifice și eseistice ale lui Eliade, esențiale în trasarea coordonatelor operei și ale destinului intelectual al lui Mircea Eliade, acestea reprezentând fundamentul teoretic, metodologic și hermeneutic pe care se clădește întreaga sa literatură, dar și instrumentul prin care el a oferit culturii universale o nouă percepție asupra omului și a sacrului.

Așadar, întreaga proză fantastică pare „un poem metafizic”, ce configurează un spațiu diferit de lumea reală, epifanic, dar nu înspăimântător, ci plin de revelație, de lumină, care ne proiectează într-un timp sacramental, mitic. Eliade face din „ieri” un nume, nu un adverb. E într-o cursă contracronometru. Caută să depășească timpul atât de rapid, încât ceea ce trăiește la prezent și ceea ce așteaptă de la viitor este deja amintire (în arhiva sufletului), deja melancolie și nostalgie, fugă după paradisul pierdut. De ce? Pentru că omul Eliade, ca de altfel oricare om care se introspectează, poartă în suflet, așa cum spune Giorgio Agamben în lucrarea *Starea de excepție*, „rana non spiritului”. De-aici nevoia de preumblare prin toate culturile lumii care îi

pot oferi o compensație. Eliade nu are programe prelabile, ci doar „fulgerări” în cuvinte, prin care exprimă simțământul unei trăiri sub semnul răni. Rană, nu anulare, infinitul se realizează, nu se epuizează, în (in)calitatea unei experiențe.

Capitolul al treilea, intitulat *Contractul fantastic la Eminescu, Caragiale și Mircea Eliade*, are o abordare comparativă și analizează modul în care se constituie contractul narativ fantastic la I.L. Caragiale, Mihai Eminescu și Mircea Eliade. În prima parte, este definit conceptul de contract fantastic și sunt explicate mecanismele prin care cititorul acceptă ruptura de planul realului. Urmează analiza raportului dintre mit, filozofie și fantastic la Eminescu și Eliade, cu accent pe figura arhetipală a inițiatului și pe călătoria inițiată. Sunt examinate texte precum *Archaeus* și *Moartea lui Ioan Vestimie* de Eminescu, în paralel cu nuvele și romane fantastice ale lui Eliade (*Pe strada Mântuleasa*, *Ghicitor în pietre*, *Domnișoara Christina*), evidențiindu-se prezența personajului sapiențial, a temei morții, a dublului și a experienței ontice. Capitolul include și analiza elementelor șamanice din proza eliadescă, corelate cu lucrările sale teoretice despre șamanism, precum și o secțiune dedicată fantasticului folcloric la Caragiale. Concluzia capitolului subliniază continuitatea tradiției fantastice românești și originalitatea sintezei realizate de Eliade. Fiecare scriitor are o anumită viziune asupra fantasticului. La Eminescu, fantasticul se concretizează în cheie romantică și metafizică, ca modalitate de sondare a infinitului și a misterelor cosmic (de exemplu, în nuvelele *Sărmanul Dionis*, *Archaeus*, *Moartea lui Ioan Vestimie*). Pentru Caragiale, fantasticul are o coloratură folclorică, dar și realistă, lăsând cititorul să oscileze între explicația naturală și cea supranaturală.

La Eliade, contactul cu cititorul este unul inițiat. Lectura devine o formă de ritual, textele eliadești transpun lectorul într-un univers sacramental, ispititor, nu înfiorător, care confirmă ideea că omul modern poate recupera valorile arhetipale, iar acceptarea fantasticului presupune pătrunderea într-o altă dimensiune ontologică, învăluită în sacralitate. Astfel, lucrarea își propune să analizeze călătoriile inițiatice ale arheului și ale șamanului în *Moartea lui Ioan Vestimie*, *Sărmanul Dionis*, *Fata căpitanului*, *Ghicitor în pietre*, evidențiind punți între tradițiile arhaice, dimensiunea creștină a narațiunii și influențele eminesciene, în dialog cu interpretările asupra mitului și inițierii. Analiza comparată a textelor fantastice *Moartea lui Ioan Vestimie* și *Domnișoara Christina* a evidențiat atât particularitățile fiecărui personaj, cât și teme comune, precum percepția morții, raportarea la memorie și condiția umană. De asemenea, s-au observat similitudini în modul în care autorii construiesc tensiunea narativă și simbolismul

asociat morții, ceea ce permite o înțelegere mai profundă a funcției culturale și literare a acestui motiv în cadrul celor două opere.

Capitolul al patrulea, cel mai amplu al tezei, este dedicat analizei tematice și simbolice a prozei fantastice aparținând lui Mihai Eminescu, I.L. Caragiale și Mircea Eliade. Capitolul pornește de la delimitarea conceptelor de temă și motiv literar și urmărește modul în care acestea structurează universul fantastic al celor trei autori, cu accent pe originalitatea sintezei realizate de Mircea Eliade.

Un prim subcapitol este consacrat mitului labirintului, interpretat în relație cu ideea de prag, ca spațiu de trecere între profan și sacru. Pragul este înțeles ca un pasaj opțional, a cărui traversare conduce personajele spre realități alternative și experiențe ontice. Prin intermediul labirintului, pragului, *limes*-ului se realizează distincția dintre actualitatea (dezactivată) și noua actualitate. Am surprins acest simbol în câteva nuvele fantastice (*La țigănci*, *Dayan*), insistând pe ideea că specificitatea pragului la Eliade constă în faptul că acesta constituie un punct sau o limită în fața căreia te poți opri, sta sau păși. Este un concept care conferă o multiplicitate perspectivală, latura, aproape cea mai interesantă, constând în faptul că păstrează diferențele dintre natural și supranatural, dintre uman și divin, dintre mit și realitate. La Eliade, se observă faptul că atunci când problema pragului devine indispensabilă, nu se mulțumește cu înțelesul prezentat de terminologia vorbirii curente, sens în care caută să-l întemeieze în stilul propriu, plecând de la postulatul conform căruia omul „faustic” este oricând dispus să intre în lumea spiritului, asumându-și un timp intermediar prin care și-l traduce, sieși, mental, prin oximoronul „extaz/apartenență”. Personajele lui Eliade sunt extaziate de lumea care li se revelează, spre care fac doar un pas dinspre real (profan). Se creează impresia că aparțin acestei lumi, adaptându-se într-o formă facilă, care uluiește cititorul. Nu se tem, nu insită pe regimul ontologic diferit al lumii care li se deschide.

Instanțierile pragului sunt întemeiate de Eliade plecând de la ceea ce este propriu condiției umane: curiozitatea. Curiozitatea conduce, în principiu, la cunoașterea pe baza căreia sunt rânduite toate câmpurile ontologice, indiferent de sursa acestora.

Mitul labirintului este identificat în opere precum *La Țigănci*, *Pe strada Mântuleasa*, *Noaptea de Sânziene*, *Un om mare*, *Uniforme de general*, dar și în texte eminesciene (*Sărmanul Dionis*) și caragialiene. La Eliade, labirintul capătă o frecvență și o profunzime simbolică deosebită, fiind asociat cu *descensus ad inferos*, moartea mistică și regenerarea spirituală, ca în *La Țigănci*, unde confruntarea cu labirintul implică o coborâre în adâncul ființei.

Un alt subcapitol analizează boala ca formă de inițiere, pornind de la modele mitice (Zalmoxis, Genghis Khan), pentru a demonstra că suferința fizică devine un prag al transformării spirituale. Sunt analizate texte eminesciene (*Moartea lui Ioan Vestimie*, *Sărmanul Dionis*) și numeroase nuvele eliadești (*O fotografie veche de 14 ani*, *Dayan*, *Cele trei grații*), în care boala facilitează accesul la o altă dimensiune a existenței. Boala devine un ritual simbolic care deschide calea către introspecție, revelație și contact cu sacrul, funcționând ca un vehicul de inițiere. Fantasticul apare atunci când boala capătă caracter de semn sau mesaj dintr-o realitate transcendentă, accentuând ambiguitatea dintre viața profană și dimensiunea sacră.

Astfel, Eliade transformă boala dintr-un fenomen strict medical într-un instrument narativ și teoretic, prin care personajele parcurg experiențe de tip inițiat, depășind limitele obișnuite ale existenței și apropiindu-se de taina sacrului.

La Mircea Eliade, boala este un paliativ al tristeții trăite într-o lume din ce în ce mai superficială, mai insensibilă la trecut, la rădăcini, arhaicitate, mituri, în care omul nu mai poate întrezări fulgurațiile sacralității, printre rezidurile profanului. Prin boală, omul se cunoaște mai mult pe sine, pe Dumnezeu, înțelege care este rostul lui în lume, are o șansă de a se schimba: de a crede în minunile divinității, de a se privi chiar pe el însuși ca pe un miracol, de a descifra semnele ascunse în lumea în care trăiește. În lucrările științifice, Eliade leagă maladiile de vocația șamanică. Nu orice om poate trăi o experiență metafizică, ci doar un om ales, un om cu suflet neprihănit, înțelept, cu har. Boala trezește nostalgii ale comportamentelor religioase abolite. Anarhia este latentă în orice om, medicul nu poate face nimic împotriva ei. Cucoaneș începe să fredoneze cântece neînțelese, își strigă într-un limbaj ezoteric năzuințele, asimilându-se cu un model arhetipal. Omul, prin ispita „șarpelui” a căutat neasemuirea. Trăia în eternitate. Ce e eternitatea? Ne spune Plotin în *Enneade*: este clipa ce stă locului în ea. A dorit (omul) să vadă ce se află dincolo de eternitate? Da, și a descoperit moartea, timpul, stricăciunea. Asta e „rana non spiritului”. Omul creat după chipul Domnului a deraiat de la sensul creației. Boala este o deviere, o încurcătură ca la Turnul Babel (idee susținută în *Cele trei grații*), însă și o posibilitate de a te conecta cu sensurile arhaice ale existenței.

Un subcapitol distinct este dedicat simbolismului căldurii, asociate cu lumina, cunoașterea și deschiderea spre Spirit. Dacă la Caragiale căldura are o funcție realist-ironică (*Căldură mare*), la Eliade ea devine semn prevestitor al unei aventuri ontice, așa cum se observă în *La Țigănci*, *Pe strada Mântuleasa* sau *La hanul lui Mânjoală*. Căldura este un motiv ambivalent, ea poate sugera energia vitală, dar și degradarea. Ea reprezintă o stare de transcendere a realității cotidiene. Apare ca o zonă de anomie în sânul realității. Multe texte

fantastice eliadești au ca motiv central căldura. Prin intermediul ei se țese o legătură cu o lume misterioasă, la al cărei centru se ajunge prin parcurgerea unor praguri, ce fac saltul ușor dinspre profan spre sacru, dinspre cunoscut spre necunoscut. Căldura din nuvela *La țigănci* îl trezește pe omul de abia coborât din tramvai, îl reactivează, îl face curios, dornic să știe ce se ascunde dincolo de poarta grădinii țigăncilor.

Curiozitatea bărbatului de a vedea ce oferă țigăncile structurează un întreg câmp analogic, care pune în relație nerăbdarea sa aproape compulsivă cu starea greu suportabilă a căldurii ce îl copleșește. Dorința de a pătrunde în acel spațiu funcționează ca o scurtă deconectare, o tentativă de evadare din cotidianul sufocant, dominat de arșiță. Personajul caută astfel să „inspecteze suveran” ceea ce se întâmplă acolo, afirmându-și pentru moment iluzia controlului și a detașării. Prin intermediul acestor spații anomice, activate printr-un exercițiu mental, el operează asupra realului cotidian, care devine astfel misterios și este supus unui proces de reactualizare.

În măsura în care o fantasmă este „vie”, ea se constituie, prin raportare la actualitatea imediată, într-un „anomos” profund. Din această perspectivă a „anomosului”, Eliade percepe lumea „neactuală”, pe care o traduce ca expresie a vieții secrete și autentice a omului. Restaurarea vieții i se revelează autorului tocmai prin discreția acestor modalități și prin absența acelor locuri în care actualitatea cotidiană se suspendă pe sine, excepându-se de la propriile determinări, prin suspendarea caracterului său decidabil. Căldura intră în relație cu un timp primordial, fiind o spirală arhetipală a experiențelor inițiatice, hierofanice. Realitatea este afectată de o zonă de anomie (căldura) căreia i se distribuie un simbol.

Lucrarea explorează motivul cafelei în operele lui Eliade, Eminescu și Caragiale, analizând atât semnificațiile sale simbolice, cât și modul în care contribuie la configurarea unui univers narativ marcat de elemente fantastice. Cafeaua este prezentată ca băutură ritualică, cu rol magic și mnemonic. În nuvelele eliadești, cafeaua funcționează ca un talisman care reactivează memoria, suspendă timpul profan și permite regăsirea sinelui autentic, facilitând contactul cu sacrul camuflat. În unele texte, în care apare frecvent acest simbol (*La țigănci*, *Dayan*, *Pe strada Mântuleasa*, *Nouăsprezece trandafiri*), cafeaua poate reprezenta legătura cu viața, cu timpul, cu trecutul. Setea personajelor nu poate fi alinată decât cu apă, nu cu cafea. În acest sens, putem considera că nevoia de a bea apă poate fi asociată cu setea mortului. Cafeaua este băutura care ajută personajele să recupereze trecutul, să-și activeze memoria. Fiecare înghițitură este un pas înapoi în sine (spre atman), trezind amintirea a tot ce omul a pierdut și a iubit. Cafeaua rămâne o băutură cu efecte magice, un mijoc de a recupera trecutul, un talisman

al unui suflet sensibil la licăririle misterului, ale sacrului, ale realului ce ascunde o hierofanie. Căldura nu vine din soare, ci din ceștile aburinde, mici altare în care întrezărim undele timpului. Cafeaua reactivează amintiri, omul se regăsește pe sine, nu se mai simte rănit de timp. În căldura cafelei, gândurile regăsesc o pace negrăită, ce amintește de liniștea primordială, când omul nu era amenințat de timp

Un subcapitol amplu este consacrat motivului floral, interpretat ca arhetip al sufletului și simbol al spațiului paradiziac. Analiza vizează numeroase texte eliadesti (*La Țigănci*, *Domnișoara Christina*, *19 trandafiri*, *Les trois grâces*, *Fata căpitanului*), precum și corespondențe la Eminescu (*Sărmanul Dionis*, *Cezara*) și Caragiale. Simbolistica florală este interpretată cu sprijinul dicționarilor de simboluri și al studiilor de mitologie, florile fiind considerate ecouri ale Grădinii Raiului și semne ale posibilității permanente de irupere a sacrului în cotidian. Am identificat o convergență simbolică cu analiza realizată de Jean Delumeau în lucrarea *Grădina desfătărilor. O istorie a paradisului*, unde grădina este interpretată ca imagine arhetipală a paradisului pierdut. Delumeau evidențiază persistența motivului grădinii și al florilor în imaginarul cultural european, ca expresie a dorinței constante de recuperare a unei stări originare de puritate, armonie și plenitudine spirituală. În viziunea lui Delumeau, în grădina Raiului, florile nu cresc, ele plutesc. Se nasc din lumina dimineții, din suspinul vântului blând și din șoapta îngerilor care trec în zbor, purtând cu ei parfumul veșniciei. Fiecare floare e o rugăciune înflorită, cu petale ca de sidef și culori pe care niciun ochi omenesc nu le-a văzut vreodată. Crinii albi strălucesc ca zăpada neatinsă, iar trandafirii nu au spini, ci raze subțiri de aur, care mângâie aerul, în loc să-l rănească. În mijlocul grădinii, acolo unde lumina e atât de pură încât pare o prelungire a sufletului, crește o floare unică: Floarea Iertării. Se spune că acolo îngerii se opresc o clipă, își lasă aripile să se odihnească și ascultă cum se deschide în taină, ca o inimă care învață să iubească din nou.

Acolo nu există ofilire. Florile din grădina Raiului nu cunosc sfârșitul, ele trăiesc din cântecul Cerului, din iubirea ce curge ca un râu lin printre tulpini, frunze și petale fără vârstă. Mult timp, s-a crezut că această grădină se află pe pământ. La Eminescu și Eliade (*Sărmanul Dionis*, *La țigănci*), florile reprezintă un prag spre un spațiu transcendențial, un ecou al frumuseții Paradisului, ele amintesc că în orice moment sacrul poate țâșni din cotidian și-l poate conecta pe omul modern cu societățile arhaice și cu spații privilegiate.

Prin urmare, atât la Eminescu, cât și la Eliade, peisajul floral și grădina se configurează ca spații simbolice ale nostalgiei paradisului, idee care își găsește fundament teoretic în perspectiva istorică și culturală propusă de Jean Delumeau. Această analogie relevă o

continuitate tematică și simbolică ce transcende genurile literare, articulând o viziune comună asupra naturii ca loc al memoriei mitice și al aspirației către originar. Florile, arhetipuri ale sufletului, anunță trecerea spre transcendent. La Eminescu, floarea compune un univers paradiziac, la Caragiale, reprezintă un element decorativ ironic, iar la Eliade este expresia unei hierofanii. Arhetipul (floral, de exemplu) nu comportă aceeași înțelegere, de pildă, cu arhetipul din psihanaliză (Jung), Eliade îi dă un sens particular, nu are niciun sens eminamente literal, arhetipul la el se descoperă (extrage) din *exerga*, care umple *medalia*. Acel gol participă la *socratio* (act sacramental). Floarea poate participa și ea la *socratio*, fiind un prag spre un spațiu primordial, paradiziac.

Capitolul se încheie cu un subcapitol dedicat Bucureștiului mitologizat, întâlnit în proza fantastică a lui Mircea Eliade. Sunt analizate străzile, spațiile și reperiile urbane prezente în nuvele, în corelație cu realitatea istorică și documentară, pe baza lucrărilor lui Alexandru Ofrim. Bucureștiul devine astfel un spațiu simbolic, labirintic și inițiat, în care sacrul se camuflează în profan, un spațiu privilegiat al fantasticului modern, în care cotidianul este traversat de semne ale misterului. Motivele labirintului și ale pragurilor sunt analizate ca structuri simbolice ale rătăcirii, inițierii și trecerii între lumi, cu rol central în configurarea imaginarului fantastic. Așadar, Eliade devine creatorul unui spațiu imaginar inefabil, al celui bucureștean, un oraș ce încuibează epifanii, semne, un centru inițiat, ce ascunde mituri. Se creează aici o prelungire a eposului lui Caragiale.

Temele și motivele analizate configurează un sistem coerent al fantasticului eliades, integrat tradiției literare românești, dar depășind-o printr-o viziune originală asupra sacrului, inițierii și condiției omului modern.

Nu am adâncit analiza unor simboluri și arhetipuri despre care s-a scris foarte mult, pentru a arăta că sacrul se camuflează în profan și că unele elemente aparținând realului de care „ne lovim” zilnic (florile, căldura, cafeaua, strada, pragurile) pot tăinuși mistere. În cadrul acestei lucrări, mi-am propus să urmăresc mai atent simboluri, teme și motive recurente, precum și rețele simbolice (căldura, cafeaua, florile, pragurile, strada, Bucureștiul mitologizat) în operele lui Mihai Eminescu, I. L. Caragiale și Mircea Eliade, cu scopul de a evidenția atât continuități, cât și diferențe de viziune între cei trei autori. Intenția inițială a fost aceea de a identifica un număr mai mare de conexiuni între aceste simboluri și de a le analiza comparativ, urmărind modul în care ele sunt resemantizate de la un autor la altul și, în unele cazuri, de la o operă la alta în cadrul aceleiași creații.

Consider că acest obiectiv a fost atins într-o anumită măsură, întrucât am reușit să identific și să comentez semnificațiile simbolice ale elementelor menționate, să realizez asocieri între texte și să evidențiez modul specific în care fiecare autor le integrează în propriul univers literar. Am analizat, de pildă, funcția florilor, a căldurii sau a spațiilor de trecere ca elemente cu valoare simbolică și am urmărit felul în care acestea contribuie la construirea atmosferei fantastice și a sensului.

Totuși, retrospectiv, apreciez că analiza ar fi putut fi mai nuanțată și mai coerent orientată spre dimensiunea fantasticului. Deși elementele simbolice au fost identificate și interpretate, mi-aș fi dorit să le integrez mai ferm într-o perspectivă care să evidențieze rolul lor în declanșarea, susținerea sau ambiguitatea fantasticului, mai ales în cazul prozei lui Mircea Eliade și al Bucureștiului mitologizat ca spațiu al rupturii dintre real și ireal. În acest sens, legătura dintre simboluri și fantastic rămâne parțial explorată, chiar dacă este prezentă la nivel interpretativ.

Direcțiile de cercetare viitoare pot viza extinderea analizei asupra altor opere eliadești, cu precădere asupra romanelor. Totodată, cercetarea poate continua prin explorarea altor simboluri: pălăria, oglinda, liftul, mahalaua, timpul.

În pofida dificultăților întâmpinate, consider că alegerea acestei teme a fost una inspirată. Deși fantasticul a fost intens analizat de-a lungul timpului, această cercetare mi-a oferit prilejul de a evidenția semnificații profunde ale sale și de a observa existența unui veritabil dialog literar între cei trei scriitori analizați. Chiar dacă unul dintre ei aparține unei generații diferite față de cea a marilor clasici, se poate constata că orientarea către fantastic este prezentă la toți trei, configurându-se ca o constantă estetică și existențială, care le-a transfigurat experiența de viață într-o formă de frumusețe literară.

Se poate afirma că fantasticul a reprezentat o modalitate de evadare din constrângerile realului, o strategie de supraviețuire spirituală și o formă de rezistență culturală. Prin intermediul său, scriitorii au încercat nu doar să eludeze limitările impuse de context, ci și să recupereze posibilitatea fericirii și a libertății interioare.

Prin urmare, lucrarea îndeplinește obiectivele propuse la nivel descriptiv și comparativ, însă lasă deschisă posibilitatea unei aprofundări ulterioare, care să urmărească mai sistematic funcția simbolurilor în economia fantasticului și relația dintre cotidian și extraordinar în universurile literare analizat. Am valorificat ca bibliografie operele unor istorici literari și teoreticieni care au studiat fenomenul fantastic, lucrările științifice, eseistice și publicistice ale lui Mircea Eliade, pentru a înțelege coordonatele prozei fantastice, unele texte în proză ale lui

Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale și Mircea Eliade, precum și texte critice referitoare la aceștia.

Pentru delimitarea conceptului de fantastic, studiul Marinei Cap-Bun, sinteză a resurselor teoretice despre conceptul de fantastic, a constituit punctul de plecare în abordarea problematicii fantasticului.

Multe alte studii remarcabile, ca cel semnat de criticul Lăcrămioara Berechet, mi-au modelat viziunea și au constituit o prețioasă sursă de inspirație pentru lecturile textelor eliadești. Monografiile lui Florin Țurcanu și Mac Linscott Ricketts au contribuit în demersul meu la schițarea drumului lui Eliade prin timp și istorie, dar și la dezvăluirea direcției fantasticului eliadesc.

Elementul de originalitate al acestei lucrări constă în abordarea comparativă a unor texte ale lui Eminescu, Caragiale și Eliade, prin identificarea unor simboluri mai puțin explorate: florile, căldura, cafeaua, boala, pragul. Studiul propune o reconfigurare a fantasticului, deschizând noi direcții de cercetare asupra unor motive, simboluri, arhetipuri, urmărite într-o mișcare fantastică, desfășurată în epoci literare diferite, de la Eminescu și Caragiale, la Mircea Eliade. Rezultatele cercetării contribuie la o mai bună înțelegere a evoluției prozei fantastice și la evidențierea specificului său în context național și european.

Așadar, considerăm a fi, din această perspectivă, stimulat și faptul că regăsim, chiar dacă foarte intelectualizat, sub forma trecerii între două lumii – a sacrului și a profanului – bazele unei analogii cu creștinismul, o relație latentă cu o viziune de tip creștin asupra sacrului. O atare analogie nu s-a bucurat până în prezent de o abordare asumată. Această legătură nu se configurează doctrinar, ci se manifestă mai degrabă prin modul specific de percepere a sacrului ca realitate primordială, accesibilă prin spărturi ale timpului profan și printr-o permanentă tendință de întoarcere către începuturi. Recurența mitului creației, a unei stări adamice sau a unei inocențe originare sugerează o ontologie în care căderea, rătăcirea și posibilitatea reîntoarcerii capătă semnificații simbolice profunde. În acest context, anumite personaje enigmatice — precum bătrânul înțelept din *Dayan* — par să funcționeze ca figuri-liminare, situate la granița dintre vizibil și invizibil, dintre realitatea imediată și un plan paralel al sensului. Ele nu aparțin pe deplin lumii empirice, ci acționează ca mediatori sau călăuze, facilitând accesul către o dimensiune ascunsă a existenței. Astfel de figuri, întâlnite și în alte texte eliadești (precum *Pe strada Mântuleasa*), sau eminesciene *Archaeus* sugerează o realitate istorică recognoscibilă, dar transfigurată, în care fantasticul devine un mod de a salva sacrul prin disimulare, iar transcendența se insinuează subtil în chiar textura cotidianului. Consumarea

unor „porțiuni” de texte fantastice nu înseamnă doar potențarea trăirii repliate peste sine. Fantasticul lui Eliade este mult mai complex. El scoate în evidență fragmente de lumină („lumina”, „soarele” fiind simboluri regăsite în aceste texte) care scânteiază în imperfecțiunea umanității. „Neîmplinitul” constituie marele și singurul defect al umanității. În majoritatea lor covârșitoare textele etichetate drept fantastice redau, *ex silentio*, întemeierea esenței umanului pe fundamentul incompletitudinii acestuia. Există la nivelul întregii umanități o „rămășiță” de „negândit”. Această rămășiță sau rest așază omenirea într-un eon al incompletitudinii și, în consecință, aceasta apare ca neîmplinită. Aici, am făcut trimiteri la lucrarea *Trilogia culturii* a lui Lucian Blaga.

Am sesizat că fragmentele de lumină din opera eliadescă indică golul, ni-l arată așa cum este. Interesant este faptul că, așa cum spuneam, acesta „scânteiază pe defectele noastre”, defecte pe care nu ni le mărturisim, fie măcar și nouă înșine. Trecerea pragului, unde ni se deschide un alt „eon” al vieții trăite sau viitoare, semnifică faptul că în exercițiul sau mental, Eliade asumă faptul că neîmplinitul sau neîmplinirea rămâne, indiferent de numărul eonilor în care suntem purtați. Fragmentul de lumină scânteiază ca o forță asupra vieții lui „pierdute”, așa încât, în mod paradoxal această pierdere și acest pierdut, nu îi cer nici să-i fie „re-amintită” și nici împlinită. Ele rămân în ființa lui ca ceva uitat și, tocmai de aceea sunt de neuitat. Aceste idei se regăsesc, de exemplu, în opere precum *Dayan* sau *La țigănci*.

Există tendința de a crede că acest gol, acest incomplet se prezintă manifest sub forma apariției într-un cadru fantastic sub forma unei răsplăți sau a unei pedepse. O atare interpretare o excludem *de plano*, întrucât Eliade operează prin punerea în criză a sacrului cu profanul. Aceasta criză marchează distincția dintre sacru și profan. Inițiații sunt răsplățiți prin accederea într-o lume beatifică, al cărei sens arhetipal e recuperat prin anamneză, din care sorb lumina tainelor revelate, iar neinițiații sunt aruncați în lumea reală întunecată de amnezie. Termenul de sacru (*sacer*) desemnează actul sacramental (*socratio*) prin care o persoană, sus pusă din punct de vedere social, își dedică viața zeilor infernali cu scopul de a-și menține această poziție. În vocabularul antic expresia *homo sacer* a suferit, din cauza acestui tip de sacrament, permutări semantice, așa încât a ajuns să-l desemneze pe individul repudiat din comunitate. El ajunge, din cauza „conivenței” cu zeii infernali, să fie defăimat. Iertarea, cu consecința reîntoarcerii în comunitate, îl va obliga să ducă o existență profană. Cu siguranță că Eliade a cunoscut o atare perspectivă, întrucât aceasta pare să fi fost laitmotivul întregului corpus de texte „fantastice” – sfera sacrului se află pe punctul de a se prăbuși în cea profană, iar omul trece, dintotdeauna deja sacru. Privind acest context apreciem că putem deschide paranteza unei discuții, așa cum

anunțam, referitoare la posibile analogii subtile cu creștinismul. Creștinismul, chiar dacă nu a fost îmbrățișat fățiș de Eliade, a constituit un sol extrem de fertil, aspect care nu poate fi neglijat. Faptul că *sacer* desemna la origine, prin excelență, sacrificiul păgân, evenimentul mesianic a introdus o separație prin care mașina sacrificială a creștinismului a înlocuit dubla legătură (om-zeu) cu persoanele care alcătuiesc Trinitatea. Acest rest, discordant, dintre lumea veche, arhaică și lumea nouă, modernă formează obiectul corpusului de texte fantastice ale lui Eliade. Acesta a observat faptul că în „lumea nouă”, Dumnezeu a devenit o paradigmă a puterii suverane, așa încât, cel puțin în intervalul dintre secolul al IV-lea d.H. și secolul al XVIII-lea, monarhia cerească a fost dislocată în cea terestră. Vechiul *arche*, acest fiat performativ a supraviețuit prin readaptare. Eliade a sesizat nevoia de mister și de cunoaștere, oferindu-i cititorului și cercetătorului, deopotrivă, posibilitatea identificării unor postulații plecând de la sensuri și simboluri menite a debloca dihotomiile gândirii.

În concluzie, lucrarea demonstrează că fantasticul eliadesc se distinge printr-o construcție simbolică complexă, în care teme aparent marginale dobândesc valoare revelatorie, contribuind la o înțelegere mai profundă a relației dintre literatură, mit și experiența sacrală. Fantasticul la Eliade nu apare doar ca un eveniment neașteptat sau supranatural, ci ca o întâlnire între real și imaginar, care transformă experiența cotidiană într-o experiență încărcată de semnificații. Lucruri obișnuite, cum sunt cafelele, căldura, florile sau pragurile, devin simboluri ale trecerii timpului, ale fragilității vieții și ale momentelor importante pe care personajele le traversează.

Spațiul urban nu este doar decor, ci contribuie activ la atmosfera fantastică, făcând-o mai credibilă și mai palpabilă. Trecerea subtilă între real și imaginar atrage cititorul și îl face să observe că fantasticul poate fi ascunsă în detalii aparent banale.

Astfel, fantasticul la Eliade este mai degrabă o amplificare a percepției asupra lumii decât o ruptură de realitate. Prin combinarea elementelor familiare cu simboluri și motive încărcate de sens, textele sale invită la reflecție și creează o experiență narativă bogată, care depășește simpla poveste, oferind o înțelegere mai profundă a vieții și a lumii urbane.

Prin perspectiva comparativă propusă, cercetarea aduce o contribuție originală la studiul fantasticului românesc și la reinterpretarea operei lui Mircea Eliade în contextul tradiției literare naționale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

SURSE PRIMARE

- Caragiale, Ion Luca, *Biblioteca critică*, București, Editura Eminescu, 1974
- Caragiale, Ion Luca, *Nuvele și povestiri*, București, Editura Albatros, 1991
- Eliade Mircea, *De la Zalmoxis la Genghis - Han*, București, Editura Humanitas, 1995
- Eliade, Mircea, *Domnișoara Christina. Șarpele*, București, Editura Litera Internațional, 2011
- Eliade, Mircea, *Eseuri*, București, Editura Științifică, 1991
- Eliade, Mircea, and Eugen Simion, *Integrala prozei fantastice*, Iași, Editura Moldova, 1994.
- Eliade, Mircea, *Încercarea labirintului*, Cluj, Editura Dacia, 1990
- Eliade, Mircea, *Mefistofel și androginul*, București, Editura Humanitas, 1995
- Eliade, Mircea, *Memorii*, București, Editura Humanitas, 1991
- Eliade, Mircea, *Mitul eternei reîntoarceri*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999
- Eliade, Mircea, *Nașteri mistice. Mircea Eliade*; traducere de Mihaela Grigore Paraschivescu, București, Editura Humanitas, 1995
- Eliade, Mircea, *Oceanografie*, București, Editura „Cultura Poporului”, 1934, carte pdf, corectură iulie 2017
- Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 2005
- Eliade, Mircea, *Secretul doctorului Honigberger. Nopti la Serampore*, București, Editura Humanitas, 2008
- Eliade, Mircea, *Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului*, București, Editura Humanitas, 1997
- Eliade, Mircea, *Tratat de istoria religiilor*, București, Editura Humanitas, 2023
- Eliade, Mircea, *Yoga: problematica filozofiei indiene*, Craiova, Editura Mariana, 1991.
- Eminescu, Mihai, *Poezii- proză literară*, București, Editura Cartea Românească, vol II, Ediție de Petru Creția, 1978
- Eminescu, Mihai, *Proză literară*, Timișoara, Editura Facla, 1977

SURSE SECUNDARE

- Agamben, Giorgio, *Starea de excepție*, Cluj, Editura Ideea, 2008
- Alexandrescu, Sorin. *Dialectica fantasticului*, în *Privind înapoi, modernitatea*, București, Editura Univers, 1999
- Alexandru, Ofrim, *Străzi vechi din Bucureștiul de azi*, București, Editura Humanitas, 2007
- Bădiliță, Cristian, „Prefață” la *Mircea Eliade Întâlnirea cu sacrul*, Cluj, Editura Echinox, 2001
- Berechet, Lăcrămioara, *Ficțiunea inițiativă la Mircea Eliade*, Constanța, Editura Pontica, 2003
- Berechet, Lăcrămioara, *Supraviețuirile sacrului. Scenarii posibile în literatura lui Mircea Eliade*, Iași Editura Institutul european, 2017
- Beșteliu, Marin, *Realismul literaturii fantastice*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1975
- Biberi, Ion, *Fantastic, Mental attitude*, in *Essays literary, philosophical and artistic Romanian Book*, Bucharest, 1982
- Borbély, Ștefan, *Proza fantastică a lui Mircea Eliade: complexul gnostic*, Cluj- Napoca, Editura Biblioteca Apostrof, 2003.
- Buzatu, Alina, *(Archaeus): o relectură*, în vol. *Mihai Eminescu la 170 de ani de la naștere. Reevaluări necesare. In memoriam Christina Zarifopol-Illias*, Centrul STUR, coord. M. Cap-Bun și F. Nicolae, București, Editura Universitară 2021
- Cap-Bun, Marina, *Între absurd și fantastic: incursiuni în apele mirajului*, Pitești, Editura Paralela 45, 2001
- Cazimir, Ștefan, *Caragiale-universul comic*, București, Editura pentru Literatură, 1967.
- Chevalier, Gheerbrant, Chevalier Jean, Gheerbrant Alain (coord.). *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Iași, Editura Polirom, 2009.
- Ciobanu, Nicolae, *Eminescu: structurile fantasticului narativ*, Iași, Editura Junimea, 1984.
- Culianu, Ioan Petru, *Mircea Eliade*, București, Editura Nemira, 1995
- Dan, Sergiu Pavel, *Fețele fantasticului. Delimitări, clasificări și analize*, Pitești, Editura Paralela 45, 2005
- Dan, Sergiu Pavel. *Proza fantastică românească*, București, Editura Minerva, 1975
- Delumeau, Jean, *Grădina desfătărilor. O istorie a paradisului*, București, Editura Humanitas, 2002
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri*, București, Editura VOX, 2007.
- Fanache, Vasile, *Caragiale*, Cluj- Napoca, Editura Dacia, 1997
- Fînaru, Sabina, *Eliade prin Eliade*, București, Editura Univers, 2006

- George, Alexandru, *Caragiale: glose, dispute, analize*, București, Editura Fundației Culturale române 1996
- Ghidirmic, Ovidiu, *Proza românească și vocația originalității*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1988
- Giurescu, Constantin, C. *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, București, Editura pentru Literatură, 1966.
- Glodeanu, Gheorghe, *Avatarurile prozei lui Eminescu*, București, Editura Libra, 2000
- Glodeanu, Gheorghe, *Mircea Eliade: poetica fantasticului și morfologia romanului existențial: eseuri*. Vol. 95, București, Editura Didactică și Pedagogică, RA, 1997.
- Goma, Paul, *Din calidor: o copilărie basarabeană*, București, Albatros, 1990.
- Honore de Balzac, *Tratat despre excitantele moderne. Tratat despre viața elegantă*, Prefață Diana-Adriana Lefter, Pitești, Paralela 45, 2016
- Iorgulescu, Mircea, *Marea trăncăneală: eseu despre lumea lui Caragiale*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994.
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. Cinci secole de literatură*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008
- Manolescu, Nicolae, *Julien Green și strămoșii mei*, (Teme 5), București, Cartea Românească, 1984
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, vol. I, București, Editura Eminescu, 1973
- Masca. *Proza fantastică românească*. Prefață și antologie de Alexandru George, București, Minerva 1982
- Mezciems, Jenny, Eric S. Rabkin, *The Fantastic in Literature*, (Book Review), The Modern Language Review, 1979
- Mitchievici, Angelo, *Ieșirea din timp: încercările labirintului. Scurtă introducere în tehnica inefabilului-studiu introductiv la Noaptea de Sânziene*, București, Editura Litera, 2010
- Moraru, Cristian Gabriel, *Un prozator ezoteric: Mircea Eliade: studii de hermeneutică literară*, Craiova, Editura Aius, 2021.
- Ofrim, Alexandru, *Farmecul discret al patinei și alte mici istorii culturale*, București, Editura Humanitas, 2019.
- Oișteanu, Andrei, *Narcotice în cultura română: istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, 2014

Opris, Mihaela, *Milenarele întâmplări ale plantelor medicinale*, București, Colecția Cristal, 1990

Pârvu, Constantin, *Universul Plantelor*, București, Editura ASAB, 2006

Philippide, Alexandru, *Fantastic și senzațional*, în *Contemporanul*, nr 8, 1969.

Potra, George, *Din Bucureștii de ieri*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1990

Răsuceanu, Andreea, and Sorin Alexandrescu. *Bucureștiul lui Mircea Eliade: elemente de geografie literară*, București, Editura Humanitas, 2013.

Ricketts, Linscott, Mac, *Rădăcinile românești ale lui MIRCEA ELIADE. De la București la Lisabona (1934-1945)* volumul al II-lea, București, Editura Criterion, 2004

Ruști, Doina, *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade*, București, Editura Coresi, 1998

Sasu, Aurel, and Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri: o istorie autobiografică*. Vol. 2. No. 2, București, Editura Minerva, 1986.

Simion, Eugen, *Mircea Eliade, un spirit al amplitudinii*, Iași, Editura Demiurg, 1995.

Simion, Eugen. *Nodurile și semnele prozei*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011

Solier, René de. *Arta și imaginarul*, București, Editura Meridiane, 1978

Stanislaw Lem, *Microworld: Writings on science fiction and fantasy*, London, Secker&Warburg, 1985.

Todorov, Tzvetan, Virgil Tănase, and Alexandru Sincu. *Introducere în literatura fantastică*, București, Editura Univers, 1973

Ungureanu, Cornel, *Mircea Eliade și literatura exilului*, București, Editura Viitorul Românesc, 1995.

Vax, Louis. *L'Art et la littérature fantastiques: par Louis Vax*. 2e édition, Presses universitaires de France (Vendôme, Impr. des PUF), 1963.

Vultur, Ioan, *Narațiune și imaginar: preliminarii la o teorie a fantasticului*, București, Editura Minerva, 1987

Web:

<https://criticarad.ro/sfantul-ioan-botezatorul-semnificatie-crestina-traditii-obiceiuri-si-superstitii-la-romani/>

<http://www.isj.gl.edu.ro/RED/LRO/Soft%20educational%20-%20Lumi%20fantastice/dictionar.html>

[http://www.isj.gl.edu.ro/RED/LRO/Soft%20educational%20-%20Lumi%20fantastice/dictionar.html;](http://www.isj.gl.edu.ro/RED/LRO/Soft%20educational%20-%20Lumi%20fantastice/dictionar.html)